

Ad prim. part. confirmat. respond. Distin.: Diversæ sunt definitiones terminorum diversitate accidentali conc. antec.; diversitate essentiali, neg. antec. Sunt enim præfata definitiones descriptivæ, quæ solum explicant id quod est accidentale termino ut sic, licet hoc sit essentialis termino ut tali. Verbi gratia, definitur homo in quantum albus quod est disgregans visum; hæc definitio accidentalis est homini secundum se, essentialis autem homini ut albo. Sic definitio connotativi, communis, singularis etc., sunt accidentales termino secundum se et in communi; essentielles vero termino ut connotativo et singulari etc. Isti enim termini includunt rationem termini tanquam subjectum, sicut album includit corpus et simum includit nasum, non tanquam genus. Eodem modo respond. ad sec. partem confirmat.: Quod intentiones terminorum sunt accidentales termino, essentielles tali termino. Ad tert. part.: Conc. ant. et neg. conseq.: Unus enim homo nequit fieri alius, et tamen non sequitur quod distinguantur specie.

QUÆSTIO II.

DE NOMINE.

ARTICULUS PRIMUS.

Quomodo intelligenda sit illa particula: Cujus nulla pars significat separata.

Definitionem nominis supra positam, quæ essentialis est explicans rationes genericas signi logici, et differentiales quibus differt ab oratione, verbo et adverbis, scilicet *vox significativa ad placitum* (ista particula jam sunt explicatae in

definitione termini), *sine tempore* (hæc explicabitur in definitione verbi), *cujus nulla pars significat separata, finita et recta*, aggredimur explicandam sequentibus tribus articulis.

Aliqui ex recentioribus Aristotelem deserunt in hac parte, et dicunt quod aliqua nomina vere sunt nomina, etiamsi habeant partes significativas. Ut hoc nomen *equiferus, respublica, proconsul*, et alia compositæ figuræ, in quibus partes vere et proprie significant separatæ; ergo falsa est ista pars.

Oppositum tamen expresse est Arist., in I Perih., Cap. de nomine; ubi dicit: « In nomine quod est *equiferus, ferus* per se nihil significat; quemadmodum in oratione, quod est equus ferus. » Idem asserit ibi, S. Doctor, lect. iv. Et rationem reddit, quam sic ad formam reducimus: Nomen dicit ex se unum et simplicem conceptum, si enim plures dicat non erit unum sed plura nomina. Ergo etiam si nomen componatur ex partibus alias significativis, nulla tamen separata significare debet ut intra nomen existit. Prob. cons.: Voces alias significativæ, quando assumuntur ut unum nomen componant, non ingrediuntur compositionem illius dictionis ut componentes unam significationem ex propriis suis significationibus, sed ut suscipientes aliam impositionem distinctam ab ea, qua primo impositæ sunt, ut significationem distinctam habeant a prima quam habent; ergo non componunt nomen ut significativæ sunt formaliter; ergo separatæ non significant, quia ut conjunctæ fuerunt impositæ, et ut conjunctæ significationem susceperunt; unde etiamsi quælibet deponatur a sua prima significatione, conjunctum tamen semper significat. Verbi gratia, *res* et *publica* significabant seorsum et separatim *rem*

publicam; conjunguntur in hac dictione *respublica*, et ut sic conjunctæ impositæ sunt ad significandum *civitatem*, vel *regimen commune* unico simplici conceptu. Et sic nulla separata significat, nec ex eis separatim resultat nomen. Aliud est enim componere ad suscipiendam novam impositionem, aliud ad fabricandum et construendum ex suis significationibus conceptum complexum et compositum. Quando ad hoc componunt, componunt ut significativæ formaliter, secus vero quando componunt ad significandum de novo aliquem simplicem intellectum, quem singulæ partes non significant.

Ex his ad argum.: Partes hujus nominis *equiferus, respublica, etc.*, significant separatæ: Disting.: Significant separatæ quasi materialiter et per accidens, conc.; formaliter, nego. Id est, significant secundum se sumptæ, non vero in ordine ad componendam illam vocem, cui imponenda est nova significatio conceptus simplicis. Sub hac enim formalitate non componunt ut significativæ, et ut impositæ antecedenter ad significandum, sed ut de novo imponibiles, materialiter, et quasi non esset, se habente prima impositione et significatione. Sicut in hoc nomine *dominus*, *ly do* et *ly minus* significant seorsum, sed non prout significativæ seorsum componunt illum terminum.

Contra instabis: In his vocibus, proconsul, prorex et similibus, attenditur significatio utriusque partis ut resultat significatio nominis; ergo significatio antecedens formaliter intrat compositionem illius. Antec. probat.: Proconsul est idem quod vice consul, ubi non amittitur significatio de *ly pro* et *ly consul*, sed potius attenditur ut significetur officium *vice consulis*; ergo intrant ut significativæ.

Resp. ex D. Thoma, ubi sup.: Dist. ant.: Attenditur significatio utriusque partis ut origo et occasio ad imponendum illud conjunctum ad aliam significationem simplicem habendam, distinctam a prima, quam habebant partes, conc. antecod.; attenditur significatio partis ut eadem servetur partialiter intra nomen, nego antecod. Pro quo est notandum, quod aliud est a quo nomen imponitur, aliud quid significat nomen. Ad imponenda nomina attenditur etymologia et origo alterius prioris significationis, quæ non concurret ad componendam significationem nominis, sed ad originandam, quia impositor ex illa sumpsit occasionem ad imponendam aliam significationem; ut *lapis* dicitur a *ladendo pede* et significat lapidem, *providentia* a *pro* et *videntia*; *propheta* quasi *procul fans*, *proconsul* originatur a *pro* et *consul*, *respublica* a *re*, et *publica*; sunt tamen diversæ impositiones, et una non est pars alterius, sed origo, vel occasio illius; et sic prædicta nomina ab aliis etymologiam habent, sed non componuntur ex partialibus significationibus illorum.

Secundo arg.: Nomen complexum est vere nomen; et tamen habet partes separatim significativas; ergo male ponitur illa particula: Cujus nulla etc. Major prob.: Terminus complexus est vere terminus; ergo nomen complexum est vere nomen.

Resp. Neg. maj. Ad prob., conc. ant., et neg. cons. Disparitas est quia in termino formaliter et principaliter consideratur ratio partis, invenimus autem partes compositas, ut brachium est pars hominis, composita tamen ex manu, digitis, nervis etc. Est ergo terminus complexus unus terminus, quia est una pars, etiamsi composita et completa sit. In nomine autem non principaliter et formaliter attenditur ratio

partis, sed ratio nominis, id est quod sit *notamen*, et designativum rei, inde enim dicitur nomen; ad designandas enim, notificandas et discernendas res utimur nominibus. Complexum ergo nomen non est unum nomen, sed plura, quia non est unum notamen et designatio, sed plures; et sic erit unus terminus, non unum nomen.

Contra: Nomen æquivocum est unum nomen; et tamen significat plura, ut constat ex ejus definitione; ergo licet nomen complexum significet plura, erit nomen, et unum nomen. Resp.: Quod æquivocum est unum nomen ratione unius vocis significativæ, quia in concretis accidentium unitas subjecti dat unitatem simpliciter et individuum, licet formas sint plures. Sicut subjectum habens colorem et calorem non est plura qualia, sed unum quale, ut dicitur in Logica, Quæst. XIII, Art. II.

ARTICULUS II.

Utrum nomen infinitum sit nomen.

Explicamus hic particulam *finita* , per quam diximus excludi nomina infinita a ratione nominis: Est autem nomen infinitum, quod aliqua negatione apposita reddit suam significationem indeterminatam. Hoc est infinitum. Pro quo nota quod negatio alicui termino affixa dupliciter potest in illam agere: vel transeundo in significationem ejus illam destruendo, et loco illius subrogando negationem talis rei significata, quæ utique convenit omnibus subjectis talis negationis capacibus; aut non immutando ejus significationem, sed removendo compositionem, seu copulationem, quia vis illius affigitur verbo ut copulat extrema. Quando primo modo fit, dicitur *infinitare* , id est indetermi-

nare ipsum nomen; quando fit secundo modo dicitur *negare* , efficiturque propositionem negativam. Unde solum exercetur effectus iste negandi intra propositionem, cum respiciat copulam.

Hinc est quod ad infinitationem nominis requiritur quod negatio non significetur per se, et ex ipsa prima impositione, sed quod nomen afficiendo significationem ejus reddat indeterminatam id est non significantem quid res sit, sed quid non sit. Unde ista nomina *nullus, nihil* non sunt infinita, quia significant ipsam negationem per se et directe, sub determinato suo conceptu, non vero significationem aliquam positivam ex adjuncta negatione indeterminant.

Secundo est advertendum quod nomen infinitum est incomplexum, et connotativum. Primum constat ex Arist., et D. Thoma, I Perih., cap. de nomine, id expresse asserentibus. Et ex ratione: Quia nomen infinitum non relinquit suum significatum in eo statu in quo erat sed mutat in oppositum, scilicet in negationem sui significati; ergo non relinquit duplex significatum, nempe positivum quod antea habebat, et negationem adjunctam (si enim relinqueret non mutaret illud; ergo non est complexum, siquidem non est ibi duplex significatum. Unde in hoc complexu: Nullus homo, non datur infinitatio, quia utrumque significatum manet illæsum. Debet ergo omnino immutari et ex duplici fieri, et consequenter incomplexum. Quod sit connotativum, patet quia nomen infinitum non significat negationem in abstracto, sed in concreto; ergo significat connotative, quia de formali significat formam negatam, et ex parte habentis ipsum subjectum de quo verificatur in concreto, quod est connotative se habere. Antec. prob.:

Quia nomen infinitum verificatur de aliquo positivo; sed non potest verificari si significet negationem in abstracto; ergo debet eam significare in concreto, et per modum adjacentis. Min. prob.: Quia non potest verificari de lapide, v. g.: Lapis est negatio hominis, sed: Lapis est non homo. Ergo ut prædicatur, debet in concreto et connotative significari.

SIT ERGO CONCLUSIO: Nomen infinitum non est nomen; recteque excluditur a ratione nominis per particulam *finita* . — Ita Arist. et D. Thomas, hic. Prima pars, quod non sit nomen, ab omnibus communiter admittitur. Et probatur: Infinitatio tollit proprium et essentielle officium nominis; ergo nomen infinitum non est nomen. Ant. prob.: Officium et ratio propria nominis est esse notamen et designativum rei, ut supra diximus: nomen enim dicitur a notando, quia unamquamque rem suo nomine notamus, discernimus et designamus; sed nomen infinitum nec notat, nec designat, nec nominat aliquid; ergo non est nomen. Min. constat: Quia nomen eo ipso quod infinitatur reddit significatum suum indeterminatum, et solum significat quid non sit, non vero quod sit, ut videre est in non homo, et similibus.

Secunda pars conclusionis, scilicet quod excludatur per particulam *finita* , et non per aliam, est contra aliquos recentiores, qui illam expungunt tanquam superfluum. Expressa tamen S. Thomæ, tum in opus XLVIII., Cap. de nomine; tum in I Perih. lect., v, ubi agens de verbo infinito (idem autem est de nomine) dicit: « Quod Philosophus prius definierat verbum in communi, et postea per particulas istas excludit ea, quæ imperfecte sunt verba. » Ergo definitio perfecta et exacta nominis et verbi requirit is-

tas particulas; absque illis enim, et ut ad rem loquamur, absque ista particula *finita* , non explicatur proprium munus et modus significandi nominis, scilicet per modum notaminis, seu notantis quid sit res, hoc enim est nominare.

Nec excluditur nomen infinitum per illam particulam: *Cujus nulla pars* etc.: Quia (ut diximus) nomen infinitum non habet partes, sed est incomplexum. Si enim complexum esset, propositio ex subjecto infinito esset propositio negativa, quia illa negatio etiam ferretur in copulam, et non solum in subjectum, cum ibi habeat suam significationem partialem, quæ significative et formaliter componit propositionem, et relicta suæ nature totum quod post se invenit destruat; consequens autem est absurdum, ut patet in conversione per contrapositionem, quæ fit ex negativa in affirmativam, infinitatis terminis. Ergo, etc.

Solvuntur argumenta.

Objicies primo: Nomen infinitum est vere terminus; ergo est vere nomen. Ant. prob.: Est extremum, et pars propositionis, ut patet in hac: Lapis est non homo; ergo est terminus. Prima consequ. prob. ex D. Thoma, I Perih., lect. I, dicente: Quod omnis propositio debet constare nomine et verbo, quia istæ sunt principales partes ejus. Ergo si ex verbo et nomine infinito fit vere propositio, nomen infinitum vere est nomen. Confirm.: Verbum quod est copula in propositione vere est verbum; ergo nomen quod est extremum copulatum, aut copulabile vere est nomen: sicut enim est de ratione verbi quod sit copula, ita est de ratione nominis quod sit extremum copulabile.

Resp. ad arg.: Conc. ant., et neg.

conseq. Ut enim sit terminus, sufficit quod quomodocumque sit pars; ut vero sit nomen requiritur quod sit pars per modum notaminis, seu notantis quid sit res; et hoc non habet nomen infinitum. Ad prob. ex D. Thoma: Resp., explicando illam propositionem: Omnis propositio debet constare nomine etc.: Quod per se et ab intrinseco, aut ex accommodatione et per accidens induat statum vel proprietatem nominis, concedo; quod per se et rigorose sit nomen, nego. Multa enim ponuntur in propositione ut extrema (sic S. Thomas, in præsentī lect. v, et Opusc. XLVIII, cap. de verbo) non quia sunt nomina, sed quia loco nominis collocantur, aut in vi nominis tenentur; ut si dicas: Currere est moveri, heri non est hodie, velociter non est tarde. Ista enim ex accommodatione intelligentis quamdam acceptionem nominis sortiuntur, non ex proprietate significationis, sed per accidens tantummodo, et sic construunt propositionem. Dicitur idem de nomine infinito.

Ad confirm. Resp.: Conc. ant. et neg. cons. Disparitas est quia, ut sit verbum, nihil aliud requiritur nisi quod significat copulando, sive per modum copulæ: hoc enim est proprium officium et munus verbi, unde si id habet, est vere verbum. Nomen autem non solum dicit esse extremum copulabile, sed per modum notaminis, seu notantis, quod non habet nomen infinitum, et ideo non est nomen.

Secundo arguitur: Nomen infinitum significat aliquid certum et determinatum ex parte sui significati formalis, licet ex parte materialis et connotati indeterminato significet; ergo est vere nomen. Conseq. patet, quia unaquæque res, ut talis vel talis sit, aut dicatur, iudicari debet ex ratione sui formalis, quod est principale et specificati-

vum in ea, non ratione sui materialis, aut connotati. Ant. prob.: Quia *non homo*, verbi gratia, significat negationem determinatam, scilicet hominis, et non equi; sicut *cæcum* significat negationem visus, et non auditus. Ergo sicuti *cæcum* vere et proprie est nomen, ita *non homo* et reliqua nomina infinita.

Confirm.: Intelligibile et imaginabile significant aliquid indeterminatum, sicut et *non homo*: dicuntur enim tam de eo quod est, quam de eo quod non est; tam de ente reali, quam rationis, et tamen sunt vere nomina; ergo ex eo quod nomen infinitum aliquid indeterminatum significet, non debet a ratione nominis excludi. Confirmat secundo: Nomina transcenduntia, aut supertranscendentia possunt infinitari, sicut et alia per appositionem negationis; et tamen sic infinitata sunt vere nomina. Probo: Non ens, verbi gratia, sic infinitatum, aut significati aliquid, vel nihil. Si nihil significat, ergo non significat, ergo nec terminus est, nec nomen est, sed per appositam negationem a sua significatione cadit. Si aliquid significat, ergo significat *ens*, et sic non ens significat *ens*, quod est contradictorium.

Ad arg. resp.: Dist. ant.: Nomen infinitum significat aliquid certum et determinatum ex parte rei significatæ, transeat ant.; ex modo significandi, nego ant., et nego conseq. Quia ut sit nomen non sufficit, nec requiritur quod rem certam et determinatam significet, sed modo certo, determinato, designativo, certificativo, et per modum notaminis. Ad prob.: Non homo significat negationem determinatam, disting. ex parte rei significatæ, transeat; modo determinato, quasi notando, et designando, nego. Pro quo nota: Quod significare aliquid determinatum stat dupliciter: vel ex parte rei

significatæ, hoc est rem determinatam significare; vel ex modo significandi, id est modo designante quid sit id quod significat. Ut aliquid sit nomen non requiritur quod significet primo modo aliquid determinatum, nam quantumcumque aliquid sit indifferens et commune, etiam ipsa *negatio*, *intelligibile*, *imaginabile*, *ens*, si modo designativo et notativo significetur, id est dicente quid sit res, aut quomodo sit, verum nomen erit quod sic significat. Si autem rem determinatam significat indeterminato tamen modo, et non designante aut notante quid sit, sed potius quid non sit, nomen non erit, quia non habet munus et officium nominis, quod est nominare, seu designare; nominando enim distinguimus et designamus unum ab alio. Et non iudicatur aliquid esse nomen solum ratione rei significatæ, sed etiam ratione modi, qui modus tenet se ex parte formalis significati, et distinguit verbum a nomine; alio enim modo significat verbum, alio nomen, licet eandem rem significant ut *curro* et *cursus*.

Hinc patet ad probationes et confirmationes. *Cæcum* enim, etsi significet negationem visus, significat quasi notando et designando quid sit, non vero quid non sit forma, ut *non homo*, *intelligibile*, *imaginabile*, etc., res indeterminatissimas, sed modo determinato. Ad ultim. probationem resp., negando minorem. Ad probationem: *Non ens* vel significat aliquid, vel nihil, dico: significare negationem entis non modo determinato et designativo, dicendo quid sit negatio entis, sed quid non sit. Ergo *non ens* significat aliquid, disting. In quantum significatur per illud nomen infinitum *non ens*, nego; sic enim præcise significat negationem entis modo indeterminato. Quatenus per reflexam cognitionem illam et negatio entis ad mo-

dum entis cognosci potest, et fieri *ens* rationis, transeat, quia tunc significabit *ens*, seu aliquid rationis, non per illud nomen *non ens*, sed per aliquid quod significet illum reflexum conceptum *non entis* ad modum entis, verbi gratia, *negatio rationis*, vel *ens rationis*.

Ultimo arg.: Nomen infinitum habet partes significativas separatim; ergo exclusum manet a ratione nominis per illam particulam: *Cujus nulla pars* etc., non vero excluditur per *finita*. Ant. prob.: *Non homo* constat ex *non* et *homo*, sed *ly non* non componit nomen infinitum materialiter, sed significative et secundum conceptum suum ultimum; ergo mediante diverso conceptu ab eo quem infinitat, et consequenter nomen infinitum subordinatur duplici conceptui, et est complexum. Min. prob.: Infinitatio hujus vocis *non homo* non provenit a materiali sono illius vocis *non*, sed a significatione formalissima illius, si enim *ly non* significat, nihil tollit aut negat, ergo infinitat significando et non solum materialiter componendo.

Respond., sicut supra dictum est de *respublica*, *proconsul* etc.: Quod in nomine infinito, sicut et in nominibus compositæ figuræ, et est derivativo unius nominis ab alio, et est compositio. Si ad derivationem attendamus, certum est quod ex significatione de *ly non* derivata fuit significativo de *ly non homo*. Si attendamus ad compositionem, materialiter se habet in hac voce *non homo ly non*, et *ly homo*; et tamen infinitatio, qua impeditur significatio positiva nominis, originatur et fit a significatione de *ly non*, et de *ly homo* derivatæ et efficienter, non compositivæ et formaliter. Datur ergo alia nova impositio et significatio, secundum quam nomen infinitum subordinatur unico conceptui.

et significat negationem hominis in concreto, quia penuria nominum non habemus simplices voces ad eam significandam; sic in infinitatione, *ly non* non est quomodocumque negatio, sed negatio mutans et impediens significationem nominis.

ARTICULUS III.

Utrum casus obliqui recte excludantur a ratione nominis.

Explicando definitionem nominis diximus particulam *recta* poni ad excludendos casus obliquos. Hos enim non esse nomina constat ex Arist. i Perih., cap. de nomine et verbo. Quia ratio propria et officium nominis est significare directe et per se nominando; sed casus obliqui non sic significant; ergo non sunt nomina. Maj. ex etymologia nominis constat. Min. prob.: Quia significare aliquid nominando, est significare aliquid quasi notando, et designando quid sit in se; casus autem *cujus*, vel *cui* significant rem ut est alterius, non per se et in se; ergo non sunt nomina: quin potius *casus* dicuntur, quia a propria nominis ratione cadunt. Unde et Aristoteles, et D. Thomas, ibi Lect. iv, asserunt casus obliquos non sufficere per se solos constituere verum vel falsum cum verbo *est*, sicuti nominativus. Si ergo casus obliquus nomen non est, debite ponitur particula *recta*, ut per eam a ratione nominis excludatur.

Sed inquires cur prius Arist. definiat nomen sine illis particulis *finita* et *recta* , et postea eas addiderit ad excludenda nomina infinita, et obliqua? Respondet S. Thomas, lect. v, Aristotelem solum tradidisse prius rationes communes nominis et verbi, quasi incipientes definire per magis communia; postea vero consummavit magis exprimendo,

quæ requiruntur ad rationem nominis simpliciter.

Inquires secundo: An obliquus et rectus habeant in intellectu conceptus ejusdem rationis et speciei? Breviter expediemus dubium istud, quia lata ejus explicatio ad Metaphysicam perlinet. Duo dicta S. Thomæ invenimus in hac parte. Primum habetur i Perih., lect. iv, in fine, ubi dicit ex Philosopho, « quod ratio, quam significat nomen, est eadem etiam in casibus nominis. » Hoc est, quod rectus et obliquus, ex parte rei significatæ, idem significant, eundemque conceptum habent quasi categorematicæ et logicæ; id est quod si rectus est terminus absolutus connotativus, communis etc., sic et obliquus; istæ enim sunt differentie quasi categorematicæ et logicæ.

Secundum habetur, Quodlib. iv, art. xvii, ubi S. Doctor dicit eum diversitate vocis posse esse diversitatem conceptuum « sive propter diversitatem rei intellectæ, sive propter diversitatem modi intelligendi. Et hoc contingit quodcumque est diversitas consignificationis, quæ consequitur diversum modum intelligendi unam et eandem rem. Et præcipue hoc apparet in tempore, quod per se commiscetur operationi intellectus humani, et ideo dicendum est quod non est idem enuntiabile Socratem sedere, et Socratem sedisse. » Ubi S. Doctor aperte fatetur quod diversificatio temporis in verbo postulat diversos conceptus. Constat autem casus obliquos verbi fieri penes diversam temporis declinationem, ut dicunt Arist., cap. de verbo, et ibi S. Thomas, lect. v. Qui idem asserit de casibus obliquis nominis, Quodlib. citato, ad 3, dicens: « Quod diversitas significationis tollit nominis identitatem, in tantum quod obliqui secundum Philosophum non sunt nomina. »

Ergo secundum S. Thomam casus obliqui diversum conceptum habent a recto, non ratione diversæ rei conceptæ, sed diversi modi concipiendi eandem rem. In obliquo enim exprimitur aliquis respectus et habitudo possessionis, *cujus*, *cui*, etc. quæ non explicatur in recto. Ubi autem diversa habitudo et respectus exprimitur in conceptu, diversus conceptus est, et diversa representatio, quia iste respectus perlinet ad diversum modum significandi et intelligendi unam et eandem rem. Ergo licet ex parte rei significatæ non varietur conceptus, variatur tamen in ratione et officio nominis, obliquando a modo significandi *in quia* ad modum *cujus*, etc. Et propterea dicit S. Doctor: « quod tollitur nominis identitas », in ratione scilicet et modo nominandi. Quod manifestius cernitur in casibus verbi, quia variantur penes significationem diversi temporis præteriti, vel futuri, quæ sine dubio postulant diversam representationem.

Arguitur primo: Esse prædicatum et subjectum, habere hanc vel illam suppositionem, mutari de vero in falsum, conceptum, seu notitiam esse abstractivam aut intuitivam, non faciunt diversitatem essentialem in conceptu, neque addunt diversam representationem, sed solum diversum exercitium. Ergo similiter casus obliqui solum distinguuntur a recto penes diversum exercitium ejusdemmet representationis, non vero addunt diversam representationem.

Respond. Conc. ant., et neg. cons. Disparitas est, quia aliqui modi se habent solum ut applicatio conceptus, alii vero se habent ut explicatio conceptus. Illi non oriuntur ex diverso modo intelligendi aut representandi rem, sed ex applicatione et usu intellectus; quatenus intelligendo habitudinem unius ad

aliud diverso modo applicat et conjungit unum alteri. Et hujusmodi est habitudo prædicati et subjecti, diversitas suppositionis, etc. Similiter veritas et falsitas nascitur ab eo quod res est, vel non est; unde existente re, veritas consurgit in oratione, non existente, consurgit falsitas, ipsa oratione invariata, ut dixit Arist., Cap. de substantia; eo quod non oportet variari representationem, sed existentiam objecti, ut diversa relatio conformitatis, vel diversitatis ad illud resultet. Eodem modo ex coexistentia objecti cum notitia fit intuitiva vel abstractiva, absque nova representatione (in sententia probabili). Et sic modi isti in argum. citati, sunt applicatio conceptus solum, et ideo eum in representatione non variant. Modus autem obliquitatis, quem importat futurum vel præteritum in verbo, *quid*, *cujus*, *cui*, in nomine, pertinent ad diversum modum intelligendi unam et eandem rem, ut dicit S. Doctor, citat. Quodlib. intelligitur enim aliquid in recto ut persona, vel *res agens*, in obliquo, ut *patiens*, vel ut connotans esse alterius, quæ sunt diversæ modificationes representationis, et objecti representati, ortæ ex diverso modo intelligendi illud. Habitudo enim personæ agentis, possidentis, aut patientis, a quo, vel cui, non significatur ut res, sed ut *modus rei*, quæ modo significatur ut *a quo*, modo ut *ad quem*, etc. Et sic sub illo diverso modo explicandi producit conceptus. Unde non est sola applicatio, sed explicatio et representatio diversa.

Arguit. secundo: Casus obliqui variant intrinsecam representationem conceptus; ergo differunt categorematicæ a recto, quod est contra primum dictum S. Thomæ. Conseq. prob.: Distinctio categorematica et in ratione termini habetur penes diversum modum exprimendi unam

et eandem rem. Ut *curro* et *cursus* idem significant: quia tamen unum per modum fluentis, aliud per modum nominis, aut per se stantis, unum est nomen, et aliud verbum. Et idem est videre in nominibus finitis; quia categorematice differunt ab infinitis. Confirm.: Album et albedo differunt categorematice penes absolutum et connotativum; quia licet significant idem, differunt tamen ex parte connotati, seu substituti; ergo *ly* *cujus* et *quid* facient a fortiori diversitatem categorematicam.

Respond. Neg. cons. Ad probat. dist. ant.: Distinctio categorematica habetur penes diversum modum exprimiendi eandem rem, ita ut sit diversitas solum ex parte significationis, neg. ant. Ita ut sit diversitas ex parte significationis et rei significatae, con. ant. Obliqui autem retinent eandem rem significatam, et solum obliquant modum et habitudinem intelligendi illam, et ideo non differunt categorematice. Nomina autem infinita transferunt nomen in aliam rem significatam, scilicet in negationem sui positivi, et ita differunt categorematice ex parte rei significatae. Ad confirm. Respond. conc. anteed., et neg. cons. Absolutum enim et connotativum, commune et singulare diversificantur penes modum significandi rei ipsi attributum, qui rem ipsam significatam in se modificat; ut res absoluta a connotatione, vel cum ea; per modum adjacentis, vel per se stantis, diversitatem rei aliquo modo importat. Casus vero obliqui solum dicunt diversum modum consignificationis pertinentem ad deficientiam quamdam ipsius nominis ut nomen est, in quantum nomen tali modo signicat rem ut notet, seu designet quid illa sit, obliquus vero quod sit alicujus, vel alicui, quod est variare modum consignificandi

rem in ratione nominis, quod pertinet ad modum consignificationis, non ad modum efficientem rem in se categorematice: talis enim modus etiam per modum nominativi designari potest, et non solum in obliquo, ut patet in exemplis de communi, connotativo, absoluto, etc.

QUÆSTIO III.

DE VERBO.

ARTICULUS I.

Quid sit significare cum tempore, et absolvi a tempore.

In definitione verbi solum restat explicare quid sit *significare cum tempore*, et *abstrahere a tempore*, quia omnes aliae particulae in definitione nominis explicatae sunt.

Dico ERGO PRIMO: Quod verbum non solum adjectivum, sed etiam substantivum habet diversum conceptum ab extremis. — De adjectivo omnes concedunt. De *substantivo* negant aliqui recentiores, dicentes quod verbum *est* solum explicat convenientiam suorum extremorum, dicitque in enuntiationibus connexionem non habentem conceptum peculiarem, et distinctum ab extremis. Contrarium tamen sentit S. Thomas, I Periherm., lect. v, dicens: Quod ideo Arist. dixit verbum *est* consignificare compositionem, quia non eam principaliter significat, sed ex consequenti: significat enim illud quod primo cadit in intellectu per modum actualitatis absolute, nam *ly est* simpliciter dictum significat actu esse. Quia vero actualitas, quam principaliter significat verbum *est*, est actualitas omnis formae vel substantialis, vel accidentalis,

inde est quod, cum volumus significare quaecumque formam inesse subjecto, id significamus per verbum *est*; et sic ex consequenti significat compositionem. Item, in I, Distin. VIII, Quaest. II, art. III, ad 2, dicit: « Quod *ly* fuit, et erit significant essentiam per modum actus, et significant tempus. » Ergo proprium conceptum attribuit S. Doctor verbo *est*, unionem autem ex consequenti, et pertinentem ad modum significandi verbi, non ad rem significatam. Non stat enim quod participium de *ly est*, scilicet *ens*, habeat proprium conceptum, quo significat entitatem ut sic, et verbum *est* a quo illud derivatur non habeat proprium conceptum.

Dico SECUNDO, ex D. Thoma, II Periherm., lect. IV: Quod est significare tempus ut rem significatam, et hoc fit per nomen tempus, dies, annus, mensis. Et est significare habitudinem unius temporis ad aliud, et hoc fit per hæc et similia, adverbia, heri, hodie, eras etc. Et est connotare tempus, id est significare rem aliquam cum determinatione alicujus temporis in quo fit; ut *prandium* significat comestionem meridianam, connotando tempus in quo fit, *cena*, comestionem serotinam etc. Et tandem est significare cum tempore, quod est proprium verbi, id est significare actionem, vel passionem prout in fieri, seu per modum fluxus et motus. Cum enim motus, et actio tempore mensurentur, ut dicitur in Physic., et motus sit ratione cuius cætera mensurantur tempore: est namque tempus, ut ibi dicitur, *numerus motus* etc. (substantia enim secundum se, et ex modo substantiae, non est tempore mensurabilis, sed solum prout subest motui et mutationi); inde est quod verbum dicitur *significare cum tempore*, quia per modum motus et fluxus significat, seu quod idem est,

actionem et passionem prout in fieri, nomen autem *sine tempore*, quia modo substantiae et per se stantis seu notantis significat. Et nullum est nomen quod significet motum, actionem, vel passionem prout in fieri; ut videre est in *curro* et *cursus*, eundem enim cursum significant, sed *curro*, ut in fieri et exerceri, *cursus* quasi in facto esse et per modum substantiae.

Abstrahere autem, seu *absolvi a tempore*, nihil aliud est nisi quod verbum ita uniat extrema quod non restringat ea ut stent pro differentia temporis quam importat. Ut patet in propositionibus aeternae veritatis, ut: Homo est animal, et similibus. In quibus etsi verbum significat cum tempore, hoc enim ita intrinsecum et essentialiter est verbo, ut ab eo nunquam absolvi possit, aut dispensari, quia hoc convenit illi ex vi propriae significationis, ut distinguitur a nomine; non tamen uniat extrema dependentem a tempore, et sic ante omne tempus erat verum dicere: Homo est animal. Et ideo appellatur istae et similes propositiones *aeternae veritatis*; non quia positivam aeternitatem et durationem habeant, sed quia a tempore non dependent, nec fundantur in eo, aut per illud mutantur, si necessariae sunt. « Perente enim vero, dixit Augustinus, non perit veritas. » Verbum ergo absolvi a tempore, est significare veritatem non dependentem a tempore; si enim veritas significata per verbum a tempore non dependet, neque etiam unio extremorum a tempore dependebit; ergo verbum in quantum uniat extrema non dependet a tempore, quod est absolvi ab illo quoad exercitium uniendo, seu copulandi extrema, quae connexionem intrinsecam habent, non contingentem et temporalem, seu a tempore dependentem. Semper tamen cum tempore significat, quia

per modum actionis, fluxus, seu motus significare debet, etiam in propositionibus aeternae veritatis; quia ea quae sunt aeterna et independentia a tempore, per modum temporis intelliguntur a nobis: et sic etiam quando unio, seu copulatio verbi absoluitur seu non dependet a tempore ex parte extremorum super quae cadit, adhuc intelligitur a nobis ad modum temporis, et ideo significat cum tempore, quantum ad modum significandi, licet absolvatur a tempore quantum ad unionem et habitudinem extremorum.

Solvuntur objectiones.

Primo objic.: Multa verba non significant per modum motus et fluxus; ergo non significant cum tempore. Ant. prob.: Verbum *est* non significat actionem, sed *esse*, sicut ipsum *ens*, quod est ejus participium; *habeo, possideo, quiesco* et similia non significant motum aliquem, vel actionem sed oppositum actionis et motus; ergo non significant cum tempore.

Resp. ex dictis: Disting. ant.: Verbum *est, habeo, possideo* etc. non significant actionem, aut motum ex parte rei significatae, conc. ant.; ex modo significandi, neg. ant. Ut enim de verbo verificetur quod significet cum tempore, non requiritur quod res significata per verbum sit actio, motus, passio, vel fieri, sed quod per modum motus, aut temporis significet, hoc est per modum transeuntis, et secundum habitudinem praesentis, praeteriti vel futuri. Unde verbum *est*, et alia in argumento numerata, significant actum essendi, et sua significata, ut subest praesentiae, et transit ad praeteritum, et sic cum tempore ex modo significandi.

Secundo objic., ad probandum verbum non absolvi a tempore: Verbum significat ipsam copulam et

unionem extremorum; sed significatio verbi nunquam mutatur; ergo neque unio quam facit verbum; ergo vel semper unio dependet a tempore, et sic non absolvitur, vel mutatur significatio verbi. Confr. primo: Verbum semper ex vi suae significationis unit mediante aliqua differentia temporis, vel de praesenti, vel de praeterito etc.; ergo restringit extrema ut stent, et verificentur secundum differentiam temporis quam importat, siquidem secundum existentiam illius uniantur; ergo nunquam absolvitur a tempore. Confr. secundo: Si verbum absolvitur a tempore erunt falsae omnes propositiones affirmativae, in quibus verbum a tempore absolvitur. Prob. sequela: Erunt de subjecto non supponente; sed propositio affirmativa de subjecto non supponente est falsa; ergo. Maj. prob.: Suppositio debet verificari in ordine ad copulam; ut si dicas: Homo est animal, debet verificari de homine, dicendo: Hoc est homo, demonstrato homine. Sed si abstrahit a tempore non potest demonstrari quod hoc est homo, ut patet antequam homo creatur; ergo suppositio non verificatur.

Resp. ad arg. Dist. maj.: Verbum significat copulam et unionem extremorum immediate, principaliter et directe, neg. maj. Ex consequenti, conced. maj. Sed significatio verbi non mutatur, conc. min. Ergo neque unio, neg. conseq. Quia unio, seu compositio non potest intelligi sine extremis unitis et componentibus; sed ab eis dependet quoad exercitium unendi, et sic secundum connexionem extremorum resultat unio dependens a tempore, vel absoluta a tempore secundum quod extrema a tempore dependent, vel non dependent. Ad prim. confr. Dist. ant.: Verbum semper unit mediante aliqua differentia temporis ex parte modi significandi, conc. antec. Ex

parte rei significatae, rei unitae, seu unionis consecutae in extremis, neg. anteced. Ergo restringit extrema etc., neg. cons. Quia potius unio trahitur ad modum extremorum, quae unit; et si ista non dependet a tempore, non potest unio ea restringere, neque unire dependenter a tempore, licet significet, et uniat ex modo significandi in ordine ad aliquam differentiam temporis, quia non potest non significare cum tempore.

Ad sec. confr. Resp., neg. seq. et prob. usque ad majorem. Quam sic distingo: Debet verificari dicendo: Hoc est homo, demonstrato homine quoad intellectum, conc. maj.; demonstrato homine ad sensum, seu existente in tempore, neg. maj. Suppositio enim ista est naturalis, et talis suppositionis verificatio non fit demonstrando subjectum existens in tempore, sed essentiam hominis, quando dico: Hoc est homo, prout inveniri potest in omnibus individuis.

Inquires: An verbum *fuit, et erit*, quae sunt casus obliqui verbi *est*, possint absolvi a tempore. Videatur quod sic, quia verbum *est* cum non sit verbum aequivocum, non significat duas actualitates, sed unam; ergo sicut *est* absolvitur, etiam *fuit, et erit*. Quod vero absolvi non possint, prob.: Quia tunc haec propositio: Adam fuit homo, esset aeternae veritatis, quae tamen falsa est pro illo tempore antequam esset creatus Adam.

Resp. duplici solutione. Prima negante casus illos absolvi posse a tempore: Quia *fuit et erit* restringunt suam significationem ad futurum, vel ad praeteritum tantum; quae non est capax abstrahendi a tempore, sicut *ly est*, aut ratio praesentis: nam id quod praesens est potest significari ut non transiens, sed semper praesens, qualia sunt ea, quae non

dependent a tempore, ut duratio Dei et angeli. Praeteritum autem ex parte rei significatae essentialiter importat ipsum transitum, et successionem temporis, unde unio ex illa consecuta semper est dependens a tempore. Et hoc non evenit quia verbum *est* habeat diversas significationes, aut sit aequivocum, sed quia *fuit et erit* cadunt a significatione verbi praesentis. Suntque alia multa verba ut *existere, moveri* etc., quae non possunt absolvi a tempore.

Secunda solutio affirmat posse absolvi a tempore *fuit et erit* (de quo D. Thomas, I, dist. VIII, Q. II, art. III), siquidem attribuuntur Deo, ut cum dicitur quod Deus fuit ab initio; Verbum erat apud Deum; Deus erit in aeternum etc. Et tunc dicendum est quod illa propositio: Adam fuit homo, erat vera antequam crearetur Adam, sumendo *ly fuit* non pro eo quod est *extitisse*, sed pro eo quod est connexa fuisse illa duo extrema.

ARTICULUS II.

Utrum verbum infinitari possit intra propositionem.

Non loquimur de verbo, quando tenetur in vi nominis, ut cum dico: Currere est non quiescere; tunc enim infinitari potest sicut et alia nomina; sed de verbo quando exercet rationem copulae. Et consistit difficultas in hoc: Utrum negatio possit ita subtiliter affigi verbo intra propositionem ut infinitet significationem ejus, et non efficiat exercitium copulandi, quod est proprium verbi intra propositionem. Si enim negatio afficit verbum ut copulat, propositio erit negativa, et verbum negatum, non infinitatum, quia negatio, quando infinitat, consumit totam suam vim intra terminum cui affigitur, ita quod ad alium terminum

non transit, ut cum dico: Non homo est non rationale, ubi prima negatio non transit ultra suum terminum, alioquin negaret verbum, et non esset propositio affirmativa. Si ergo negatio afficit verbum et quoad significationem, et quoad copulam, negatum reddit, non infinitatum; et sic dubium constitit in eo ut videamus an afficere possit significationem verbi, et non copulationem, seu exercitium uniendo.

CONCLUSIO EST: Non potest verbum intra propositionem infinitari, sed apposita negatione negatur; bene autem extra propositionem. — Ita S. Thomas expresse, II Perih., lect. I, dicens: «Negatio afficiens verbum intra propositionem removel verbum ab aliquo, et sic facit enunciationem negativam. Quod non accidit ex parte nominis; non enim enunciatio redditur negativa nisi per hoc quod negatur compositio, quæ importatur in verbo, et ideo verbum infinitum positum in enunciatione fit verbum negativum.» Quid expressius?

Ratione prob.: Verbum intra propositionem habet rationem copulæ et exercet munus uniendo; ergo negatio afficiens verbum intra propositionem negat illud et non infinitat. Conseq. prob.: Negatio afficiens unionem destruit illam, et propositionem reddit negativam (propositionem esse negativam nihil est aliud, quam extrema ab invicem removeri, et unionem eorum, quam exercet verbum, dissolvi et destrui per appositionem negationis). Ergo eo ipso quod negatio afficiat verbum intra propositionem, intra quam exercet munus uniendo, negat illud et non infinitat. Dices negationem afficere significationem verbi, non munus uniendo, seu rationem copulæ, et sic infinitare, non negare. Contra: Vel negatio afficit verbum quoad significationem tantum, et non quoad munus uniendo; vel

afficit verbum quoad utrumque. Si hoc secundum, negatur verbum et tota propositio redditur negativa, quia destruit munus uniendo, et remouentur extrema. Primum fieri non potest, quia negatio afficiens significationem verbi non potest relinquere unionem affirmatam, sed necesse est in illam etiam invehiri, et destruere. Probo.: Des mihi verbum infinitum, nonne infinitatio illa reddit significationem verbi in suum oppositum negatum et sublatum? Hoc est enim infinitari. Ergo ex vi talis infinitationis non potest reservari copula affirmata. Patet conseq.: Quia negatio significari debet ut remouens et indeterminans formam positivam; ergo quomodocumque applicetur verbo, removendo significat. Ergo firma permanet ratio D. Thomæ, quod quia in propositione «negatio removel verbum ab aliquo, facit enunciationem negativam», et sic verbum infinitari non potest.

Dicere autem quod negatio infinitabit verbum quoad significationem, et negabit quoad rationem copulæ, implicat, quia tunc neganter et infinitanter se teneret eadem negatio: in quo manifesta est repugnantia; quia ut infinitans facit unum simplicem et incomplexum conceptum cum termino infinito, ut negans debet habere conceptum distinctum et complexum cum re negata (ut supra dictum est), non potest autem unice negatio simul pertinere ad conceptum complexum et incomplexum respectu ejusdem rei.

Secunda pars conclus.: Quod extra propositionem verbum possit infinitari, constat ex dictis, cum extra propositionem non teneatur in vi copulantis. Quod etiam docet S. Doctor, I Perih., Lect. v, § Excludit quadam.

Solvuntur objectiones.

Primo obje.: Verbum infinitatum

adhuc intra propositionem significat cum tempore; ergo significat uniendo: Antec. est Arist., Cap. de verbo. Et prob.: Quia tale verbum est declinabile per præteritum et futurum. Conseq. prob.: Verbum habet quod sit unio ex eo quod significet cum tempore, ergo ubi significat cum tempore significat uniendo. Antecedens constat: Quia nulla est particula in definitione verbi, quæ explicet verbum esse unionem, nisi *significare cum tempore*; cum enim hoc sit significare per modum actionis, fluxus, aut motus, et actio seu motus quasi duobus terminis innitatur, a quo et ad quem, verbum sic significans indicatur duobus extremis inniti, et copulam eorum esse.

Confirm.: Ista est bona consequentia: Petrus habet non currere, ergo Petrus non currit; ergo in consequenti *ly non currit* infinitatur. Prob. conseq.: Si non infinitatur, sed negatur, est mala consequentia, quia arguitur in ea a non distributo ad distributum. Et instatur casu quo Petrus currat, et disputet; tunc enim antecedens est verum, scilicet: Habet non currere, id est, disputare, consequens autem: Ergo non currit, est falsum, sumpto *ly non* neganter, quia ejus contradictoria est vera: Petrus currit. Ergo debet sumi infinitanter in consequenti.

Resp. ad arg. Dist. ant.: Verbum significat cum tempore etc.: Removendo et tollendo formam, quam reddit negatam et indeterminatam, conc. Ponendo aliquam formam determinatam, nego. Ergo significat uniendo, distingo: uniendo positive, nego; remotive, conc. Et sic efficit propositionem negativam, quia, ut sit affirmativa, requiritur quod determinate uniat, et aliquid applicet, non autem removendo tollat significationem verbi, quia sic etiam removebit a subjecto, si

ei applicetur, quod est negare, non infinitare. Et sic explicatur Arist., quando dixit: «Verbum infinitum consignificat tempus, et semper de aliquo est» id est, ut explicat ibi S. Doctor, «est nota eorum quæ prædicantur», quod significet tempus, et sit nota, non applicando, et uniendo, sed indeterminando et removendo, et intra propositionem solum negando. Ad confirm., resp.: Illam consequentiam esse malam, et nihil contra nos exinde inferri. Si autem *ly non currere* sumatur in antecedente neganter, consequentia est bona, sed nihil probat, quia non infinitatur verbum.

Objc. secundo: Istam consequentiam fecit Arist., I Poster., Lect. xxiii, apud D. Thomam: «Stellæ non scintillantes sunt prope nos; planetæ non scintillant; ergo sunt prope nos.» Sed minor non potest esse de verbo negato; ergo est de verbo infinito. Prob. min.: Si esset de verbo negato, esset minor negativa, et consequenter inferret conclusionem negativam, non affirmativam.

Resp. Aristotelem non sic formasse illum syllogismum, sed sicut ibi dicit S. Thomas, dum dicit: «Formetur ergo syllogismus sic: Omne non scintillans est prope, planetæ sunt non scintillantes, ergo sunt prope», ubi in utraque præmissa *non scintillare* sumitur infinitanter. Et etiam si Arist. dixisset: Planetæ non scintillant, debet intelligi æquivalenter, id est, sunt stellæ quæ non scintillant, vel sunt *non scintillantes*.

Ultimo arguit.: Verbum obliquum etiam intra propositionem habet rationem verbi; ergo etiam verbum infinitum. Resp.: Disparesse rationem, ut dicit S. Thomas, II Perih., lect. iv, quia verbum obliquum potest copulare extrema in propositione saltem de præterito et futuro,

quia solum cadit a verbo quantum ad significationem temporis presentis, non vero quoad indeterminationem actionis, seu rationem copulæ; nullius enim temporis verbum præter verbum presentis temporis indicativi significat actionem prout in fieri, sed prout faciendam de futuro, vel jam factam de præterito, et ideo dicuntur cadere a propria ratione verbi, quæ consistit in significare actionem, vel motum prout in fieri. Infinitum vero per infinitationem perdit, seu impeditam habet copulationem positivam et determinatam, quæ fundatur in significatione actionis determinatæ, ut dictum est. Potest autem verbum infinitum in vi nominis tanquam prædicatum et subjectum propositionem componere, sed non copulando positive. Et quando sumitur in vi nominis non mutat significationem non significando eum tempore, sed mutat acceptionem, quia accipitur ut prædicatum, vel subjectum, quod etiam in verbo non infinitato requiritur, ut cum dico: Currere est moveri.

QUÆSTIO IV.

DE ORATIONE ET MODO SCIENDI.

—

ARTICULUS I.

Utrum sit bona definitio orationis, et quod sit ejus definitum.

Definitionem Aristotelis non omnes acceptant, sed rejiciunt, ex eo quod videtur coincidere cum termino complexo, qui etiam habet partes seorsum significativas. Unde aliter definiunt orationem, dicentes quod « oratio sit plures dictiones, seu ter-

mini congrue se habentes », quasi hoc etiam non inveniatur in termino complexo. Alii orationem sic definiunt: « Oratio est vox significativa ad placitum constans nomine et verbo mutuo congruentibus, vel saltem verbo et voce, si non significativa sit. » Alii tandem definitionem Aristotelis admittunt, sed dicunt formam orationis esse ipsam grammaticalem unionem partium.

PRIMA CONCLUSIO: Optima est orationis definitio tradita ab Aristotele, scilicet: Oratio est vox significativa ad placitum, cujus partes separatæ significant ut dictio, non ut affirmatio et negatio; et eodem modo essentialis et quidditativa, sicut definitio termini, vel nominis. — Communis est assertio ista, cujus nulla est alia probatio, quam ipsius definitionis explicatio. Hanc tradit S. Thomas, 1 Perih., lect. vi. Quam ad formam sic reducimus. Totum in communi optime definitur per hoc quod sit id quod habet partes, seu ex partibus componitur; ergo tale totum in particulari optime definitur per hoc quod sit quod tales partes habet, vel ex talibus partibus componitur. Sed oratio est quoddam totum significativum logicum, seu compositum quoddam totale; ergo optime definitur per hoc quod sit *vox significativa ad placitum cujus partes separatæ* etc. Conseq. est evidens, quia per hanc definitionem explicatur quidquid essentialiter convenit huic composito, quod est *oratio*, quidquid debent habere partes ex quibus componitur, et id in quo ab aliis a definito differt. Min. prob.: Oratio pertinet ad secundam operationem intellectus, quæ est compositio, quia per orationem explicamus aliquid conjunctum et compositum cum alio, sicut per terminum aliquid seorsum et simpliciter prolatum. Ergo oratio, quæ est quoddam totum logicale et significati-

vum, optime definitur per hoc quod sit *cujus partes separatæ significant ut dictio*.

Et notavit S. Thomas non dixisse Aristotelem: *cujus partes significant aliquid*, sed *significant absolute*, propter negationes et syncategoremata, quæ non significant *aliquid*, sed *aliqua* et tamen sunt partes orationis, in qua necesse est quod saltem aliqua pars significet aliquid, id est sit nomen, aut verbum, licet aliæ significant aliqua. Item dixit: *ut dictio, non ut affirmatio*. Quia partes orationis saltem debent significare *ut dictio*, hoc enim ad minus in qualibet oratione reperiri debet; si tamen habuerit etiam partes *ut affirmatio*, melius erit, ut in hypothetica. Præterquam quod ratio partis per se solum invenitur in dictione, seu termino; propositio autem etsi componat hypotheticam non est pars per se primo, sed per accidens, ut supra diximus.

Ex dictis inferuntur definitiones alias non esse bonas, nec propter eas Aristoteles deserendus. Esse enim orationem *plures dictiones congrue se habentes*, præterquam quod etiam convenit termino complexo, non explicat bene illius essentiam, quæ sita est in eo quod sit totum quoddam compositum et totale conjunctum; res autem composita non apte definitur dicendo quod *est plures partes*, sed quod est aliquid unum compositum ex partibus. Minus etiam placet quod oratio sit *vox constans nomine et verbo*. Multæ enim adhuc ex orationibus perfectis non constant nomine, ut: Currere est moveri. Imo potest oratio constare verbo et adverbio, ut: Velociter curritur; bene est. Etiam datur oratio imperfecta (quæ vere oratio est, licet generet sensum imperfectum) sine verbo, ut: Homo justus, quam S. Thomas, 1 Perih., lect. iv, asserit esse orationem. Ergo non est de essentia

orationis in communi, quod constat nomine et verbo.

SECUNDA CONCLUSIO: Forma essentialis orationis non est unio grammaticalis partium, sed prædicatorum, si loquamur de forma partiali, aut significatio ipsa complexa et composita, ut induit intentionem totius, si loquamur de formali totali. — Prima pars prob.: Quia unio est conjunctio et applicatio unibilium: per unionem enim forma applicatur ad suam materiam, seu subjectum. Ergo unio, in quantum unio, non est forma constitutiva compositi, sed medium aut copula extremorum; ergo supponit extrema constituenta, quorum illud quod est forma applicatur per unionem, ut constituat; sicut in homine non est forma constituens unio, sed applicatio animæ, quæ est forma constitutiva. Ut ergo in toto physico datur forma partialis, quæ est *anima* respectu corporis; et datur forma totalis, quæ est *humanitas* respectu suppositi; ita in oratione forma partialis est *prædicatum*, vel quod respectu subjecti ponitur loco prædicati (vel potius quia, ut ait S. Thomas, 1 Perih., lect. viii, in oratione una pars debet aliam determinare, illa quæ determinat est forma; et si ad invicem se determinant, ad invicem sunt formæ, forma ut determinat, materia ut determinatur; sicut in contractu Matrimonii dici solet quod verba contrahentium ad invicem sunt forma et materia), forma vero totalis est significatio orationis totalis et complexa, ut induit respectum et intentionem totius et sic quasi relative opponitur termino, qui est pars; sicut iste habet essentiam suam in ratione partis, oratio essentiam suam in significatione complexa per modum totius habet.

De definito orationis dicendum est esse formam orationis in con-